

Prediction of Generalized Anxiety Disorder based on Attachment Styles by Mediating Early Maladaptive Schemas in Adolescents

Zahra Ebrahimi*
Shahrokh Makvand Hosseini**
Seyed Mosa Tabatabaee***

Introduction

Adolescence is considered an important period of life that is accompanied by considerable biological and psychological changes that may lead to anxiety disorders in some cases. Generalized anxiety disorder (GAD) as one of the most prevalent psychological disorders among adolescents is mainly characterized by heightened levels of anxiety that interferes with performance during life. Clinicians warn that untreated GAD can be harmful and may shift to a more severe disorder such as major depression disorder. Therefore, identifying underlying factors and concomitants of the disease seems pivotal. This study aimed to investigate the prediction of generalized anxiety disorder based on 3 attachment styles as well as examine the mediated role of maladaptive schemas.

Method

The statistical population of the study included students of different levels of high school, ages 13-18 years living in Tehran province, in the autumn and winter of the academic year of 2019 – 2020, from which 297 students were selected by a simple random sampling method. The Pennsylvania Worry Questionnaire (PSWQ), Revised Adult Attachment Scale (RAAS), and Young's Schema Questionnaire-short form (YSQ-SF) were used for data collection. A statistical analysis of Structural Equation Modeling (SEM) was performed using the SPSS-16 software.

* Master student of Psychology, Semnan University, Semnan, Iran.

** Associate Professor, Department of Psychology, Semnan University, Semnan, Iran.
Corresponding Author: shmakvand@semnan.ac.ir

*** Assistant Professor, Department of Counseling and Guidance, Semnan University, Semnan, Iran.

Results

A negative and significant ($P < 0/01$) direct effect was observed for secure attachment and avoidant attachment styles, while no significant direct effects were found for ambivalent attachment style relationship to generalized anxiety disorder. Also, the early maladaptive schemas could significantly mediate the secure attachment style and avoidant attachment style relationship to generalized anxiety disorder, while no mediating role was detected for the ambivalent attachment style. A Bootstrapping analysis also confirmed this finding. All 5 categories of maladaptive attachment schemas significantly were correlated to GAD symptoms.

Conclusion

Based on the findings of the present study, it could be concluded that increased measures of secure and avoidant attachment styles in adolescents are associated with decreased levels of GAD symptoms. Increase indices in each of the 5 categories of maladaptive schemas (The 18 early maladaptive schemas are classified into 5 main areas: Disconnection/Rejection, Impaired Autonomy, and Performance, Other-Directedness, Hypervigilance/ Inhibition, Impaired Limits) are associated with increased GAD severity, so the relationship is significant. Also, early maladaptive schemas could mediate the relationship between secure and avoidant attachment styles with generalized anxiety disorder in adolescents. According to the results of this study, careful consideration of attachment styles and early maladaptive schemas to prevent generalized anxiety disorder in adolescents is recommended.

Keywords: Adolescents, Attachment Styles, Early Maladaptive Schemas, Generalized Anxiety

Author Contributions: Author 2 was responsible for research plan design, data collection and analysis and all authors discussed the results, reviewed and approved the final version of the manuscript. Author 1 was responsible for leading the overall research process.

Acknowledgments: The present study would not have been possible without the participation of the participants; the authors hereby express their gratitude to all those who helped us in this research with their critiques and opinions.

Conflicts of interest: The authors declare there is no conflict of interest in this article.

Funding: This research is not sponsored by any institution and all costs have been borne by the authors.

پیش‌بینی اختلال اضطراب فراگیر بر اساس سبک‌های دلبستگی با واسطه‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در نوجوانان

زهرا ابراهیمی*

شاهرخ مکوند حسینی**

سید موسی طباطبایی***

چکیده

اختلال اضطراب فراگیر جزء شایع‌ترین اختلالات روان‌شناختی در میان کودکان و نوجوانان محسوب می‌شود که عمدتاً با اضطراب نسبت به عملکرد و رویدادهای روزانه مشخص می‌شود. پژوهش حاضر با هدف بررسی پیش‌بینی اختلال اضطراب فراگیر بر اساس سبک‌های دلبستگی با واسطه‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان مقطع دبیرستان سنین بین ۱۸-۱۳ ساله ساکن استان تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ بودند، که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده، ۲۹۷ نفر از آنها انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های نگرانی پنیسلوانیا (PSWQ)، مقیاس بازنگری‌شده سبک دلبستگی بزرگسالان (RAAS) و نسخه کوتاه طرحواره یانگ (YSQ-SF) استفاده شد. داده‌ها با استفاده از الگویابی معادلات ساختاری و در نرم‌افزارهای SPSS و AMOS ویراست ۲۴ تحلیل شد. نتایج نشان داد که مسیر مستقیم دلبستگی ایمن و دلبستگی اجتنابی با اختلال اضطراب فراگیر منفی و معنی‌دار است ($p < 0/01$) و سبک دلبستگی دوسوگرا ارتباط معنی‌داری با اختلال اضطراب فراگیر نداشت. همچنین نتایج تحلیل بوت‌استرپ نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه فقط اثر سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی را بر اضطراب فراگیر میانجی‌گری می‌کند و در رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا، طرحواره‌های ناسازگار اولیه نقش میانجی ندارد.

کلید واژگان: اضطراب فراگیر، سبک‌های دلبستگی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، نوجوانان

* دانشجوی کارشناسی ارشد، روان‌شناسی بالینی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

** دانشیار، گروه آموزشی روان‌شناسی دانشگاه سمنان، سمنان، ایران (نویسنده مسئول)

shmakvand@semnan.ac.ir

*** استادیار، گروه آموزشی مشاوره و راهنمایی دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

مقدمه

بخش عمده‌ای از مشکلات عاطفی انسان از دوران نوجوانی نشأت می‌گیرد و بر کیفیت زندگی تا بزرگسالی تأثیر منفی می‌گذارد (Shelemy et al., 2020). از این رو نوجوانی دوره‌ای از زندگی است که در آن تغییرات زیادی از لحاظ زیستی، شناختی، روانی و اجتماعی رخ می‌دهد و گاهی اوقات این تغییرات منجر به ایجاد مشکلات سازش‌یافتگی می‌شود (Khormaei & Zarei Manoujan, 2017). در این میان، اختلالات اضطرابی یکی از شایع‌ترین اختلالات در میان نوجوانان می‌باشند (Ghaderi et al., 2016).

از بین اختلالات اضطرابی، اختلال اضطراب فراگیر شایع‌ترین اختلالات روان‌پزشکی در میان کودکان و نوجوانان محسوب می‌شود (Essau et al., 2000). به نظر می‌رسد شروع این اختلال در کودکی است اما بیشتر در نوجوانی تشخیص داده می‌شود و به صورتی فراگیر و عمومی، حتی اختلالات اضطراب اجتماعی (social anxiety disorder) و وحشت‌زدگی (panic disorder) را نیز پوشش می‌دهد و در صورت عدم درمان به موقع منجر به اختلالات دیگر مانند اختلال افسردگی اساسی نیز می‌شود (Showraki et al., 2020). علائم این اختلال طبق راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی شامل اضطراب و نگرانی مزمن و فراگیر، ناتوانی در کنترل نگرانی، اختلال در کارکرد اجتماعی و نشانه‌هایی از عدم وجود آرامش، مشکل تمرکز، زودرنجی، خستگی، تنش در ماهیچه‌ها، برانگیختگی فیزیولوژیک (مانند افزایش ضربان قلب)، خودگویی‌هایی منفی و اختلال در خواب می‌باشد و نمی‌توان نگرانی‌ها را به دلایلی مانند مصرف یک ماده، بیماری جسمی یا روانی دیگر دانست (American Psychiatric Association, 2013). در اختلال اضطراب فراگیر حضور برخی افکار منفی طبیعی است و افراد مبتلا در ایجاد آن دخالتی ندارند و آن‌چه نابهنجار است شیوه برخورد با این افکار درونی است (Asadzadeh et al., 2019)، لذا تشخیص عوامل زمینه‌ساز اهمیت زیادی دارد.

سبک‌های دلبستگی (attachment styles) از طریق ارتباط با مراقبین شکل می‌گیرد. از نظر Bowlby (1969) دلبستگی نوعی پیوند عاطفی است که به فرد کمک می‌کند به جست‌وجو و برقراری روابط نزدیک با منبع دلبستگی خاص، مخصوصاً در مواقع بحرانی و استرس‌آور بپردازد (Taylor, 2002). Ainsworth (1987) جهت بررسی کیفیت دلبستگی، آزمایش «موقعیت

ناآشنا» (strange situation) را طراحی کردند و چهار سبک دلبستگی را تعریف کرده‌اند: دلبستگی ایمن (secure attachment)؛ دلبستگی دوری‌جو (اجتنابی) (avoidant attachment)؛ دلبستگی دوسوگرا (ambivalent attachment)؛ دلبستگی آشفته (disturbed attachment) (Yasaei, 2020).

Ainsworth (1987) بیان داشت که هنگام مواجهه با موقعیت‌های استرس‌زا، افراد ایمن از راهکارهای مثبتی مثل کمک گرفتن از دیگران استفاده می‌کنند در صورتی که افراد اجتنابی قادر به استفاده از حمایت دیگران نیستند و در نهایت افراد دوسوگرا نیز به دلیل حساسیت بیش از حد نسبت به عواطف، قدرت تقاضای حمایت از دیگران را ندارند. (Ainsworth et al., 2015). اشخاص دارای سبک‌های دلبستگی نایمن در رویدادهایی که با آن مواجه می‌شوند، برخوردهای ناکارآمد و ناسازگارانه نشان می‌دهند (Bayrami & Keshavarzi, 2015). پژوهش‌ها نقش آسیب‌های دلبستگی را به عنوان یکی از موارد اصلی در شروع اختلالات اضطرابی تأیید کرده‌اند (Linares et al., 2016). طبق پژوهش (Urban 2020) سبک دلبستگی ایمن منجر به هیجان‌ات سالم می‌شود و به مقابله با اضطراب کمک می‌کند در صورتی که سبک‌های دلبستگی نایمن بر شکل‌گیری مشکلات عاطفی و اختلالات اضطرابی مؤثر هستند.

در این پژوهش طرحواره‌های ناسازگار اولیه (early maladaptive schemas) به عنوان متغیر واسطه‌ای بین اختلال اضطراب فراگیر و سبک‌های دلبستگی مورد ارزیابی قرار گرفته است. طرحواره‌ها باورهایی را مطرح می‌کنند که در ذهن افراد درباره خود، دیگران و محیط ایجاد شده‌اند و به‌طور معمول زمانی ایجاد می‌شوند که نیازهای اولیه مخصوصاً نیازهای عاطفی در دوران کودکی ارضا نشوند (Zhang & He, 2010). همچنین راه‌های بادوام، پایدار و مقاوم در برابر انعطاف و تغییر نگرش به خود و تعامل با جهان هستند؛ به عبارتی می‌توانند پردازش اطلاعات فرد را تحت تأثیر قرار دهند (Saggino et al., 2018). تجارب منفی کودکی می‌توانند باعث ایجاد طرحواره‌های ناسازگار اولیه‌ای شوند که بر شیوه تفکر و احساس و رفتار افراد در روابط صمیمانه بعدی و همچنین سایر جنبه‌های زندگی‌شان تأثیر بگذارد. می‌توان منشأ این طرحواره‌ها را در سه طبقه بیان کرد: ۱- نیازهای هیجانی بنیادین (شامل دلبستگی ایمن به اطرافیان، خودپروی (استقلال) و کفایت و هویت، آزادی بیان در مطرح کردن نیازها و

هیجان‌ات سالم و ...؛ ۲- تجربه‌های اولیه در زندگی؛ ۳- خلق و خوی هیجانی کودک. اضطراب مؤلفه‌ای است که امکان بررسی از طریق طرحواره‌ها را دارد، به طوری که برخی پژوهش‌ها مدعی هستند بین اضطراب و طرحواره‌های احساس گناه زیاد، مشکل در پذیرش هیجان‌ات و دوری از این هیجان‌ات، نشخوارهای فکری افراد، غیرقابل فهم و کنترل‌ناپذیر بودن هیجان‌ات، ارتباط وجود دارد (Leahy et al., 2011). همچنین در پژوهشی دیگر طرحواره‌های محرومیت هیجانی (emotional deprivation)، انزوا یا بیگانگی (alienation)، خودانضباطی ناکافی (insufficient self-discipline)، طرد (abandonment)، آسیب‌پذیری در برابر بیماری (vulnerability to harm or illness) و ترس از دست دادن کنترل در ایجاد اضطراب طی زندگی آینده فرد ارتباط دارد (Mammad et al., 2017). همان‌طور که پیش از این مطرح کردیم، در اضطراب فراگیر افکار منفی وجود دارد و نحوه برخورد با آن افکار مهم است. در این راستا پژوهشی نشان داده است که با درمان و کاهش طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌توان به کاهش افکار و باورهای منفی و بهبود خودتنظیمی هیجانی کمک نمود (Bidari et al., 2021). طرحواره‌های ناسازگار اولیه احتمالاً مهر تأییدی بر عدم رفتار درست در دوران کودکی افراد می‌باشند و در بزرگسالی منجر به رفتارهای نادرست و خشن خواهند شد (Holt, 2013). با مروری بر پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه می‌توان دریافت که تأثیر سبک‌های دلبستگی بر اختلال اضطراب فراگیر اغلب به صورت مستقیم مورد بررسی قرار گرفته است، با این حال، هدف از این پژوهش پیش‌بینی اختلال اضطراب فراگیر براساس سبک‌های دلبستگی با واسطه‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در نوجوانان می‌باشد.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش نمونه‌گیری

طرح پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش دانش‌آموزان دختر و پسر مقاطع مختلف دبیرستان سنین بین ۱۳ تا ۱۸ سال استان تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ بودند. تعداد ۳۰۰ نفر از جامعه آماری به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند. ملاک‌های ورود

عبارت بودند از محدوده سنی بین ۱۳ تا ۱۸ ساله، تمایل شرکت‌کنندگان جهت تکمیل پرسشنامه‌ها، ساکنین استان تهران بود. در نهایت به دلیل داده‌های پرت، سه پرسشنامه حذف و ۲۹۷ پرسشنامه تحلیل گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از الگویابی معادلات ساختاری (SEM) و نرم‌افزارهای SPSS و AMOS ویراست ۲۲ استفاده شد

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه نگرانی پنسیلوانیا (Penn State Worry Questionnaire): این پرسشنامه دارای ۱۶ ماده می‌باشد و توسط Chorpita et al. (1997) طراحی شده است. پاسخ‌ها بر روی طیف لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ (ابتداً صحیح نیست) تا ۵ (کاملاً صحیح است) نمره‌گذاری می‌شوند. ۱۱ ماده این پرسشنامه به شکل مثبت و ۵ ماده آن به شکل منفی و معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. این پرسشنامه به بررسی نگرانی می‌پردازد و به عنوان ابزاری برای غربالگری اختلال اضطراب فراگیر نیز می‌باشد (Davey & Wells 2006). ضریب همسانی درونی این پرسشنامه در مورد بیماران مبتلا به اختلال اضطراب فراگیر ۰/۸۶ و در مورد گروه‌های عادی بین ۰/۹۰ تا ۰/۹۱ گزارش شده است. سطح همسانی درونی بالا و روایی همزمان بالای این پرسشنامه نیز تأیید شده است (Brown et al., 1992). در ایران نیز ضریب همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و در بین پسران و دختران به ترتیب ۰/۸۵ و ۰/۸۹ گزارش شده و ضریب روایی آن مورد تأیید قرار گرفته است (Dehshiri et al., 2010).

مقیاس دلبستگی بزرگسالان - تجدید نظر شده (Revised Adult Attachment Scale):

این مقیاس شامل ۱۸ ماده و سه خرده‌مقیاس وابستگی (۶ ماده)، نزدیک بودن (۶ ماده) و اضطراب (۶ ماده) است. پاسخ‌ها بر روی طیف لیکرت پنج درجه‌ای از ۱ (به هیچ وجه با خصوصیات من منطبق نیست) تا ۵ (کاملاً با خصوصیات من منطبق است) نمره‌گذاری می‌شوند. طبق پژوهش Colins and Read (1990) میزان آلفای کرونباخ در سه نمونه ۱۷۳، ۱۳۰ و ۱۰۰ نفره از دانشجویان به ترتیب در سبک دلبستگی ایمن ۰/۸۱، ۰/۸۰ و ۰/۸۲، در سبک دلبستگی اجتنابی ۰/۷۸، ۰/۷۸ و ۰/۸۰ و در سبک دلبستگی دوسرگرا

۰/۸۵، ۰/۸۵ و ۰/۸۳ به دست آمد. پایایی محتوای آزمون مورد تأیید قرار گرفت (Hatami & Omidbeygi, 2015).

Hatami and Omidbeygi (2015) ضریب اعتبار آزمون- بازآزمون با فاصله زمانی یک ماه را ۰/۹۵ به دست آوردند. در پژوهش دیگر، برای سنجش روایی ماده‌ها از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد و شاخص‌های برازش نشان‌دهنده روایی مناسب پرسشنامه بود (Farhadi et al., 2020) ($X^2/df=3/75$ ، $GFI=0/95$ ، $CFI=0/95$ ، $RMSEA=0/018$).

پرسشنامه نسخه کوتاه طرحواره یانگ (Young schema questionnaire short form):

فرم کوتاه این پرسشنامه ۷۵ ماده دارد که توسط Young (1998) طراحی شده و برای اندازه‌گیری ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه به کار گرفته می‌شود. در این پرسشنامه، پاسخ‌ها بر روی طیف لیکرت شش درجه‌ای از ۱ (کاملاً غلط) تا ۶ (کاملاً درست) نمره‌گذاری می‌شوند (Wang et al., 2010). اولین پژوهش جامع درباره ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسشنامه، برای هر طرحواره ناسازگار اولیه، ضریب آلفایی از ۰/۸۳ (برای طرحواره خود تحول‌نیافته-گرفتار) تا ۰/۹۶ (برای طرحواره نقص-شرم) به دست آمده و ضریب بازآزمایی در جمعیت غیربالینی بین ۰/۵۰ تا ۰/۸۲ بوده است (Lotfi et al., 2007). در ایران همسانی درونی پرسشنامه را برحسب آلفای کرونباخ در گروه مؤنث ۰/۹۷ و در گروه مذکر ۰/۹۸ گزارش کرده‌اند (Yoosofnejad et al., 2011). در پژوهشی، مقدار ضریب همبستگی بین دو نسخه کوتاه و بلند برابر با ۰/۸۰ به دست آمده است که نشان‌دهنده روایی همگرایی پرسشنامه است (Staniaszek & Popiel, 2018).

یافته‌ها

از آنجایی‌که برای تحلیل داده‌های پژوهش از مدل معادلات ساختاری (SEM) استفاده شده است، ابتدا مفروضه نرمالیتی با استفاده از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن نشان داد توزیع نمرات متغیرهای مورد بررسی نرمال است (شاخص کجی و کشیدگی در جدول ۱ هم نشانگر این موضوع است). داده‌های پرت بررسی شد و سه نفر از آزمودنی‌ها بخاطر پرت بودن نمراتشان در اکثر متغیرهای پژوهش از تحلیل حذف شدند. میانگین

و انحراف معیار به همراه سایر آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

Table 1.
Descriptive Statistics of the variables research

Variables	Mean	SD	Skewness	Kurtosis
Generalized anxiety	47.58	13.57	0.23	-1.09
Secure attachment	18.82	2.74	-0.05	-0.54
Avoidant attachment	18.85	2.82	-0.18	-0.11
Ambivalent attachment	16.33	5.63	0.21	-0.80
Disconnection/rejection	57.78	20.67	0.78	-0.03
Impaired performance	42.57	16.29	0.78	-0.35
Other-directedness	27.73	7.60	0.44	-0.17
Over vigilance inhibition	31.51	9.92	0.40	-0.70
Impaired limits	29.92	8.69	0.52	-0.24

Table 2.
Correlation coefficient matrix

Variable	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 GAD	1								
2 Secure attachment	-0.44**	1							
3 Avoidant attachment	-0.37**	0.32**	1						
4 Ambivalent attachment	0.47**	-0.44**	-0.39**	1					
5 Disconnection	0.58**	-0.44**	-0.44**	0.68**	1				
6 Impaired performance	0.53**	-0.38**	-0.47**	0.68**	0.73**	1			
7 Other-directedness	0.23**	-0.26**	-0.39**	0.60**	0.48**	0.69**	1		
8 Over vigilance	0.54**	-0.28**	-0.28**	0.21**	0.50**	0.28**	0.15**	1	
9 Impaired limits	0.34**	-0.22**	-0.25**	0.29**	0.53**	0.35**	0.30**	0.57**	1

** $p \leq 0.01$

جدول ۲، ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. براساس این جدول، همبستگی بین سبک‌های دلبستگی با اضطراب فراگیر در معنی‌دار است ($p < 0/01$). بنابراین، با توجه به علامت این ضرایب، کاهش در سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی و افزایش در سبک دلبستگی دوسوگرا با افزایش اضطراب فراگیر همراه است و برعکس. همچنین ضرایب

همبستگی بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اضطراب فراگیر مثبت و معنی‌دار است ($p < 0/01$). بنابراین، با توجه به علامت مثبت این ضرایب، افزایش در هر کدام از طرحواره‌های پنج‌گانه آن با افزایش اضطراب فراگیر همراه است و برعکس.

در ادامه، جهت بررسی روابط ساختاری متغیرهای پژوهش از الگویابی معادلات ساختاری استفاده شد. شکل ۱، روابط ساختاری بین سبک‌های دلبستگی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اضطراب فراگیر را نشان می‌دهد. در این مدل، سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا یک تأثیر مستقیم و یک تأثیر غیرمستقیم از طریق متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر اضطراب فراگیر دارد. همچنین، متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه بر اضطراب فراگیر تأثیر دارد.

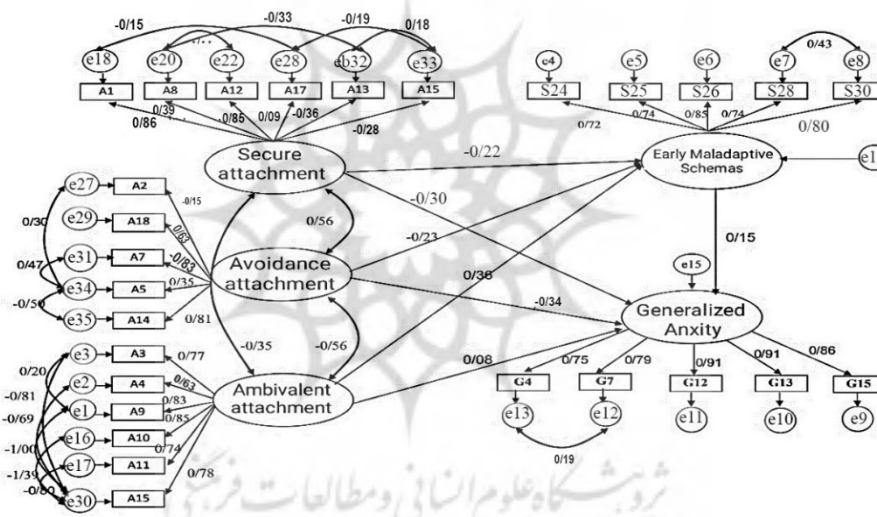

Figure 1. Structural relationships of attachment styles and generalized anxiety with the mediating role of early maladaptive schemas

Table 3. Fit index

	X ²	df	X ² /df	P	GFI	NFI	TLI	IFI	RMSEA
Favorable amount			<3	<0.05	>0.90	>0.90	>0.90	>0.90	<0.08
Observed amount	726.61	298	2.44	0.001	0.84	0.85	0.89	0.90	0.070

در جدول ۳ شاخص‌های برازش مدل آمده است و نشان می‌دهد همه شاخص‌های برازش در محدوده قابل قبول است. معمولاً از بین شاخص‌های بالا، دو شاخص کای اسکور نسبی (X^2/df) و ریشه میانگین مربعات خطای برآورد (RMSEA) بیشتر به عنوان ملاک قضاوت بکار می‌رود که در جدول ۳، هر دو در محدوده مطلوب قرار دارند و لذا، مدل روابط ساختاری بین متغیرهای پژوهش (شکل ۱) از برازش مطلوبی برخوردار است و می‌توان به معنی‌داری ضرایب مسیر پرداخت.

Table 4.
Path coefficients of structural relationship model

Path	B	β	T	P
Avoidance attachment → Anxiety disorder	-0.48	-0.34	-4.51	0.001
Secure attachment → Anxiety disorder	-0.31	-0.29	-4.47	0.001
Ambivalent attachment → Anxiety disorder	0.08	0.09	1.56	0.120
Avoidance attachment → Early maladaptive schemas	-0.31	-0.23	-2.98	0.001
Secure attachment → Early maladaptive schemas	-0.20	-0.22	-3.21	0.002
Ambivalent attachment → Early maladaptive schemas	0.33	0.36	5.42	0.001
Early maladaptive schemas → Anxiety disorder	0.16	0.15	2.17	0.030

بر اساس شکل ۱ و جدول ۴، به جز مسیر دلبستگی دوسوگرا به اضطراب فراگیر، همه مسیرها معنی‌دار هستند ($p < 0/01$). مسیر مستقیم سبک‌های دلبستگی اجتنابی و ایمن به اضطراب فراگیر منفی و معنی‌دار هستند ($p < 0/01$). مسیر مستقیم سبک‌های دلبستگی اجتنابی و ایمن به طرحواره‌های ناسازگار اولیه منفی و معنی‌دار هستند ($p < 0/01$) و همچنین، مسیر دلبستگی دوسوگرا به طرحواره‌های ناسازگار اولیه مثبت و معنی‌دار است ($p < 0/01$). مسیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه به اضطراب فراگیر نیز مثبت و معنی‌دار است ($p < 0/01$). مقدار مجذور R چندگانه برای اضطراب فراگیر $0/50$ و طرحواره‌های ناسازگار اولیه $0/43$ است. به این معنا که سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه ۵۰ درصد واریانس اضطراب فراگیر را تبیین می‌کنند و سبک‌های دلبستگی ۴۳ درصد از واریانس طرحواره‌های ناسازگار اولیه را تبیین می‌کنند.

برای محاسبه اثر میانجی متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه از روش بوت‌استرپ استفاده شد. نتایج نشان داد در مدل اثرات کل، مسیرهای سه‌گانه سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و

دوسوگرا به اضطراب فراگیر معنی‌دار هستند و این سه سبک روی هم رفته ۴۸/۷ درصد از واریانس اضطراب فراگیر را تبیین می‌کنند. در مدل اثرات غیرمستقیم نیز مسیرهای سه‌گانه سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا به طرحواره‌های ناسازگار اولیه (سه سبک دلبستگی ۵۰/۲ درصد از واریانس طرحواره‌های ناسازگار اولیه را تبیین می‌کنند) و مسیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه به اضطراب فراگیر معنی‌دار هستند و سه سبک دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه هم رفته ۳۴/۵ درصد از واریانس اضطراب فراگیر را تبیین می‌کنند. با توجه به معنی‌دار نبودن اثر مستقیم مسیر سبک دلبستگی دوسوگرا به اضطراب فراگیر، طرحواره‌های ناسازگار اولیه فقط اثر سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی را بر اضطراب فراگیر میانجی‌گری می‌کنند و در رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا، طرحواره‌های ناسازگار اولیه نقش میانجی ندارند. مدل میانجی (شکل ۱)، ۵۰ درصد از واریانس اضطراب فراگیر ($R^2=0/50$) را تبیین می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی اختلال اضطراب فراگیر بر اساس سبک‌های دلبستگی با میانجی‌گری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در نوجوانان انجام شد. یافته اول پژوهش نشان داد که سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی اثر مستقیم و معنی‌داری بر اختلال اضطراب فراگیر دارند. نتایج پژوهش Machado et al. (2020) نشان داد که افزایش دلبستگی اجتنابی منجر به کاهش اضطراب و افسردگی و افزایش استرس پس از سانحه خواهد شد. در پژوهش Hosseinpour et al. (2018) نیز ارتباط معنی‌داری بین سبک‌های دلبستگی و اختلالات اضطرابی به دست آمد. پژوهش Borjali et al. (2016) نیز چنین نتیجه‌گیری شد که افزایش دلبستگی ایمن در مادران، اختلال اضطرابی در فرزندان را کاهش می‌دهد و برعکس. در سایر پژوهش‌های هم‌راستا با پژوهش حاضر نیز نتایج مشابهی گرفته شده است (Demirci et al., 2020; Obeid et al., 2019; Intrieri & Margentina, 2019; Aber & Mousavi, 2020; Lam et al., 2019; Pajouhinia et al., 2014; Sarvghad et al., 2012; Besharat et al., 2012; Esmaili et al., 2011).

البته همان‌طور که مطرح شد در این پژوهش ارتباط بین سبک دلبستگی دوسوگرا و اختلال

اضطراب فراگیر معنی‌دار نبود، پژوهش Borjali et al. (2016) نیز که سبک‌های دلبستگی و اختلالات اضطرابی را در روابط مادر و فرزند بررسی کردند تنها در مورد سبک دلبستگی ایمن رابطه معنی‌دار بدست آوردند و این معنی‌داری را در رابطه با سبک دلبستگی دوسوگرا گزارش ندادند. اما در برخی از پژوهش‌ها این ارتباط نیز مانند سایر سبک‌های دلبستگی معنی‌دار به دست آمده است، مثلاً در پژوهشی در ایران که جهت بررسی و مقایسه سبک‌های دلبستگی در بیماران افسرده و اضطرابی و افراد عادی صورت گرفت در رابطه با متغیر سبک دلبستگی دوسوگرا مغایر با پژوهش حاضر بود و رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا و اختلالات اضطرابی را معنی‌دار به دست آوردند (Besharat et al., 2013).

یافته دوم پژوهش مبنی بر ارتباط معنی‌دار طرحواره‌های ناسازگار اولیه و اختلال اضطراب فراگیر نیز با پژوهش‌هایی همسو بود. همچنین در پژوهش D'Souza (2019) نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ایجاد و رشد افسردگی، اضطراب و فرسودگی تحصیلی بررسی شد و به این نتیجه رسید بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و افزایش اضطراب و افسردگی و فرسودگی تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

در پژوهشی دیگر رابطه بین دو متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی مادران و متغیر اختلالات اضطرابی دانش‌آموزان بررسی شد و به این نتیجه رسیدند که نمرات طرحواره طرد و بریدگی که از زیرمجموعه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه است و همچنین متغیر سبک دلبستگی ایمن در مادران، با اختلالات اضطرابی کودکان رابطه دارد، به عبارتی می‌تواند اختلالات اضطرابی را در فرزندان پیش‌بینی کند (Borjali et al., 2016). یافته‌های حاصل از پژوهش نشان دادند سبک‌های دلبستگی ایمن و دلبستگی اجتنابی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با اختلال اضطراب فراگیر رابطه منفی و معنی‌دار دارند. علاوه بر این، طبق این پژوهش نقش واسطه‌ای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه با اختلال اضطراب فراگیر و سبک‌های دلبستگی نیز بررسی شد و نتایج نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه در رابطه با سبک‌های دلبستگی ایمن و اجتنابی و اضطراب فراگیر نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند و در رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا، طرحواره‌های ناسازگار اولیه نقش میانجی ندارد.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو بوده است. از جمله اینکه بخشی از بازه زمانی این پژوهش با آغاز شیوع ویروس کرونا تداخل داشت، از این رو مدارس تعطیل شدند، لذا

پرسشنامه‌های باقی‌مانده از طریق آنلاین تکمیل شد و یک روند در توزیع پرسشنامه‌ها حاکم نبوده است. محدود بودن جامعه پژوهش به نوجوانان استان تهران نیز در تعمیم نتایج پژوهش حاضر باید مد نظر داشت. در این راستا پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی، استان‌ها و بازه‌های سنی دیگر را نیز بررسی نمایند. درخصوص پیشنهادات کاربردی توصیه می‌شود بدلیل حساسیت دوره نوجوانی در شروع برخی از اختلالات و بویژه اختلال اضطراب فراگیر در پژوهش فعلی، اقدامات و آموزش‌هایی در رابطه با عوامل تأثیرگذار مانند سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در مدارس برای والدین صورت پذیرد تا از به فعلیت رسیدن اختلالات پیشگیری شود.

سهم مشارکت نویسندگان: در پژوهش حاضر نویسنده دوم، به عنوان استاد راهنما، نظارت و راهبردی روند کلی پژوهش و تدوین و نهایی‌سازی اصلاحات مقاله را بر عهده داشته‌اند. نویسنده اول در تدوین طرح تحقیق، فرآیند گردآوری، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش متن مقاله را برعهده داشته و در مجموع نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر به صورت مشترک و با بحث و تبادل نظر کلیه همکاران و با همراهی نویسنده سوم، به عنوان استاد مشاور پایان‌نامه، انجام شد.

تضاد منافع: نویسندگان اذعان می‌کنند که در این مقاله هیچ نوع تعارض منافی وجود ندارد.

منابع مالی: پژوهش حاضر از هیچ مؤسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده پژوهشگران بوده است.

تشکر و قدردانی: پژوهش حاضر بدون همکاری مشارکت‌کنندگان امکان‌پذیر نبود؛ بدینوسیله نویسندگان مراتب تشکر خود را از تمامی کسانی که با نقد و نظرات خود در این پژوهش یاری رساندند اعلام می‌دارند.

References

- Aber. A. & Mousavi. M. (2020). Predicting mood and anxiety svmptoms based on revised adult attachment. dvsfunctional attitude. and life orientation. *Journal of Mashhad University of Medical Sciences*, 62(5), 632-641. [Persian]
- Ainsworth. M. D. S., Blehar. M. C., Waters. F., & Wall. S. N. (2015). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. London, Psychology Press.
- American Psvchiatric Association. (2013). *Diagñostic and statistical manual of mental disorders*, 5th ed. London, England, Washington, DC.

- Asadzadeh, N., Makvandi, B., Askari, P., Pasha, R., & Naderi, F. (2019). The effectiveness of reality therapy on social adjustment, psychological well-being and self-criticism of generalized anxiety disorder referring to Ahvaz psychological clinics. *Journal of Psychological Achievements*, 26(2), 159-178. [Persian]
- Bayrami, M., & Keshavarzi, S. (2015). Prediction of homesickness changes from attachment styles and peer relationship. *Journal of Psychological Achievements*, 22(2), 137-152. [Persian]
- Besharat, M. A., Mohammadi Hasel, K., Nikfariam, M. R., Zabihzadeh, A., & Fallah, M. H. (2012). A comparison of attachment styles in individuals with depression, anxiety disorders, and those without these disorders. *Journal of Developmental Psychology*, 9(35), 227-236. [Persian]
- Besharat, M. A., Hedavati, M., & Kordmirza Nikuzadeh, F. (2013). Mediating role of interpersonal problems in the relationship between attachment pathologies and anxiety symptoms. *Journal of Developmental Psychology*, 10(39), 236-225. [Persian]
- Bidari, F., Amirfakhraei, A., Zarei, F., & Keramati, K. (2021). Effectiveness of schema therapy on the irrational beliefs and emotional self-regulation of the women with marital conflict with early maladaptive schemata. *Journal of Psychological Achievements*, 28(2), 241-264. [Persian]
- Boriali, M., Madbeigi, Z., & Gholshani, F. (2017). The relationship between early maladaptive schemas, maternal attachment styles, and anxiety disorders in children. *Journal of Family and Research*, 14(2), 31-48. [Persian]
- Brown, T. A., Antony, M. M., & Barlow, D. H. (1992). Psychometric properties of the Penn State Worry Questionnaire in a clinical anxiety disorders sample. *Journal of Behavior Research and Therapy*, 30(1), 33-37.
- Chornita, B. F., Tracey, S. A., Brown, T. A., Collica, T. J., & Barlow, D. H. (1997). Assessment of worry in children and adolescents: An adaptation of the Penn State Worry Questionnaire. *Journal of Behavior Research and Therapy*, 35(6), 569-581.
- Collins, N. I., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.
- Davey, G. C., & Wells, A. (2006). *Worry and its psychological disorders: Theory, assessment and treatment*. United Kingdom: John Wiley & Sons.
- Dehshiri, G. R., Golzari, M., Boriali, A., & Sohrabi, F. (2010). Psychometric particularity of Farsi Version of Pennsylvania State Worry Questionnaire for college students. *Journal of Clinical Psychology*, 1(4), 67-75. [Persian]
- Demirci, O. O., Ates, B., Sagaltici, F., Ocak, Z. G., & Altunav, I. K. (2020). Association of the attachment styles with depression, anxiety, and quality of life in patients with psoriasis. *Journal of Dermatologica Sinica*, 38(2), 81-87.

- D'Souza. C.G. (2019). The Role of Early Maladaptive Schemas in the Development of Depression, Anxiety and Academic Burnout. Psychology Theses. https://scholarworks.uaeu.ac.ae/psych_theses/2
- Essau. C. A., Conradt. J., & Petermann. F. (2000). Frequency, comorbidity, and psychosocial impairment of anxiety disorders in German adolescents. *Journal of Anxiety Disorders, 14*(3), 263-279.
- Esmaili. M., Moradi. A., & Tavallai. A. (2011). The diagnostic role of autobiographical memory, attachment and identity in the patients with the post-traumatic stress and generalized anxiety disorders. *Journal of Research in Psychological Health, 7*(3), 66-76. [Persian]
- Farhadi. M., Mohagheghi. H., & Moghadam. B. N. (2020). The relationship between attachment styles and student interpersonal problems: The role of mediating emotional intelligence. *Razi Journal of Medical Sciences, 27*(1), 73-84. [Persian]
- Ghaderi. B., Mohammadkhani. S., & Hassanabadi. H. R. (2016). Cognitive and metacognitive predictors of anxiety in adolescents. *Journal of Clinical Psychology, 7*(4), 13-26. [Persian]
- Hatami. M., & Omidbevgi. M. (2015). Relationship between attachment styles and emotional schemes in adolescents derived of parental. *Journal of Psychological Science, 14*(55), 342-357. [Persian]
- Hosseinnour. N., Mirzahosseini. H., Zarghami Haiebi. M., & Monirpour. N. (2018). Investigating the effect of safe attachment stimulation in the level of subconscious in reducing the disturbing memories in students with generalized anxiety disorder. *Journal of Psychological Science, 17*(70), 729-734. [Persian]
- Holt. S. L. (2013). *Childhood maltreatment as a predictor of subsequent interpersonal problems in young adult relationships: The mediating role of maladaptive schemas*. (Doctoral dissertation). Bowling Green State University.
- Intrieri. R. C., & Margentina. S. J. (2019). Attachment and its relationship to anxiety sensitivity. *Journal of Current Psychology, 38*(1), 213-227.
- Khormaei. F., & Zarei Manouian. N. (2017). The relation between girls and boys from the perspective of adolescent girls: A qualitative study. *Biannual Journal of Applied Counseling, 6*(2), 89-106. [Persian]
- Lam. L. T., Rai. A., & Lam. M. K. (2019). Attachment problems in childhood and the development of anxiety in adolescents: A systematic review of longitudinal and prospective studies. *Journal of Mental Health & Prevention, 14*, 100154.
- Leahy. R. L., Tirch. D., & Napolitano. L. A. (2011). *Emotion regulation in psychotherapy: A practitioner's guide*. New York, Guilford press.
- Linares. L., Jauregui. P., Herrero-Fernández. D., & Estévez. A. (2016). Mediating role of mindfulness as a trait between attachment styles and depressive symptoms. *Journal of Psychology, 150*(7), 1-16.

- Lotfi, R., Donvavi, V., & Khosravi, Z. (2007). Comparison of early maladaptive schemas between personality disorder (cluster B) and normal subjects. *Annals of Military and Health Sciences Research*, 5(2), 1261-1266. [Persian]
- Machado, J., Bruno, J., Rotonda, C., Siles, J., Steinmetz, T., Zambelli, C., & Tarquinio, C. (2020). Partner attachment and the development of traumatic and anxious-depressive symptoms among university students. *Journal of Sexologies*, 29(1), 19-26.
- Mammad, K., Ahami, A., Azzaoui, F. Z., Boulbaroud, S., Idrissi, W., Kariouh, K., & Fofana, L. (2017). Diagnosis of anxiety disorders in university students through the early maladaptive schemas and Beck's inventory. *Journal of Psychology*, 8(13), 2114-2125.
- Obeid, S., Haddad, C., Akel, M., Fares, K., Salameh, P., & Hallit, S. (2019). Factors associated with the adults' attachment styles in Lebanon: The role of alexithymia, depression, anxiety, stress, burnout, and emotional intelligence. *Journal of Perspectives in Psychiatric Care*, 55(4), 607-617.
- Pajouhinia, Sh., Farahi, R., & Fatemi Ardestani, MH. (2014). Relationship between attachment styles to somatization and anxiety. *Journal of the Neuroscience of Shefaye Khatam*, 2(4), 1-8. [Persian]
- Saggino, A., Balsamo, M., Carlucci, L., Cavalletti, V., Sergi, M. R., da Fermo, G., & Tommasi, M. (2018). Psychometric properties of the Italian version of the young schema questionnaire L-3: Preliminary results. *Journal of Frontiers in Psychology*, 9, 1-13.
- Sarvghad, S., Rezaei, A., & Irani, F. (2012). Relationship of attachment style and personality traits to anxiety. *Journal of Woman & Society*, 3(10), 117-136. [Persian]
- Shelemv, I., Harvev, K., & Waite, P. (2020). Meta-analysis and systematic review of teacher-delivered mental health interventions for internalizing disorders in adolescents. *Journal of Mental Health & Prevention*, 19, 182-200.
- Showraki, M., Showraki, T., & Brown, K. (2020). Generalized anxiety disorder: Revisited. *Journal of Psychiatric Quarterly*, 91(3), 905-914.
- Staniaszek, K., & Poniel, A. (2018). Development and validation of the Polish experimental short version of the Young Schema Questionnaire (YSO-ES-PI) for the assessment of early maladaptive schemas. *Journal of Annals of Psychology*, 20(2), 401-427.
- Taylor, R. J. (2002). Family unification with reactive attachment disorder children: A brief treatment. *Journal of Contemporary Family Therapy*, 24(3), 475-481.
- Urban, J. R. (2020). Attachment theory and its relationship with anxiety. *Journal of The Kabod*, 6(2), 1-12
- Wang, C. E., Halvorsen, M., Eisemann, M., & Waterloo, K. (2010). Stability of dysfunctional attitudes and early maladaptive schemas: A 9-year

follow-up study of clinically depressed subjects. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 41(4), 389-396.

Yasaei, M. (2020). *Child development and personality*. Tehran: Markaz Publications. [Persian]

Yoosofneiad Shirvani, M., & Pevvastegar, M. (2011). The relationship between life satisfaction and early maladaptive schemas in university students. *Journal of Knowledge & Research in Applied Psychology*, 12(44), 55-65. [Persian]

Zhang, D. H., & He, H. I. (2010). Personality traits and life satisfaction: A Chinese case study. *Journal of Social Behavior and Personality*, 38(8), 1119-1123.

